

1971-01-01

เศรษฐกิจอุตสาหกรรม

วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/cujss>

Part of the [Social and Behavioral Sciences Commons](#)

Recommended Citation

ณ ป้อมเพชร์, วิชิตวงศ์ (1971) "เศรษฐกิจอุตสาหกรรม," *Journal of Social Sciences*: Vol. 8: Iss. 1, Article 12.
Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/cujss/vol8/iss1/12>

This Book Review is brought to you for free and open access by the Chulalongkorn Journal Online (CUJO) at Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Journal of Social Sciences by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

Chulalongkorn Journal Online

Office of Academic Resources

Chulalongkorn University

Article Information:

To cite this document: วิจิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร. (1971). ความหมายของการพัฒนาสังคม.
Faculty of Political Science (JSS), 8(1), 182-187.

Date received:

Date revised:

Date accepted:

License and Terms:

This is an Open Access article under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>). Please note that the reuse, redistribution and reproduction in particular requires that the authors and source are credited.

วิจิตวงศ์ ณ บ่อมเพร : เศรษฐกิจอุตสาหกรรม (พระนคร : บริษัทประชาชน จำกัด 2513) 256 หน้า 50 บาท

หนังสือ เศรษฐกิจอุตสาหกรรม ของ ดร. วิจิตวงศ์ ณ บ่อมเพรนี้ เป็นหนังสือวิชาการเล่มแรกและเล่มเดียวในภาษาไทยที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจอุตสาหกรรมโดยตรง

ดร. วิจิตวงศ์ ผู้เขียนหนังสือเล่มนี้ได้ใช้ความรู้จากการศึกษาทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ประยุกต์กับประสบการณ์ที่ได้รับในตำแหน่งหน้าที่ที่สำคัญ ในกระทรวงอุตสาหกรรม หนังสือจึงมีลักษณะหนักไปทางด้านนโยบายอุตสาหกรรม และเป็นนโยบายที่อ้างอิงสนับสนุนเต็มที่ด้วยหลักวิชาเศรษฐศาสตร์ ผู้เขียนกล่าวโดยชัดแจ้งว่า "...การวิเคราะห์ทางทฤษฎี เป็นจุดเริ่มต้นของการพยายามเข้าใจปัญหาใดๆ ตลอดจนหาทางแก้ไขปัญหานั้นๆ ... [ผู้เขียน] ไม่เคยเชื่อว่า 'ข้อเท็จจริง' หรือ 'ตัวเลข' ซึ่งอ้างกันจะลบล้างทฤษฎีได้..." หน้า 61 ทศนคติเช่นนี้ เป็นทศนคติที่ถูกต้อง และน่าสรรเสริญยิ่ง

เพราะหมายถึงการยึดมั่นในหลักวิชา ซึ่งต่างกับนักบริหารอีกประเภทหนึ่งที่ชอบอ้างว่า นโยบายหรือประเพณีปฏิบัติย่อมอยู่เหนือทฤษฎีหรือเหตุผล

โดยสรุปแล้วในหนังสือเล่มนี้ ดร. วิจิตวงศ์ได้ระบุเน้นสาระสำคัญ 2 ประการ คือ :

1. ความสำคัญของการพัฒนาอุตสาหกรรมที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และ
2. นโยบายและแผนพัฒนาอุตสาหกรรมสำหรับประเทศไทย

ดร. วิจิตวงศ์ เป็นผู้หนึ่งที่เห็นว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมเป็นหัวใจของการพัฒนาเศรษฐกิจ ดร. วิจิตวงศ์ ถือว่าการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจมีอยู่ 2 ชนิดด้วยกัน คือ ก. ความเจริญทางเศรษฐกิจ (Economic Growth) และ ข. การพัฒนาเศรษฐกิจ (Economic Development) ในทัศนะของ ดร. วิจิตวงศ์ ความเจริญทางเศรษฐกิจ หมายถึงการเพิ่มขึ้นของผลิตภัณฑ์รวมของประชาชาติหรือรายได้ประชาชาติ และการเพิ่มขึ้นของผลิตผลในสาขาเศรษฐกิจต่าง ๆ

ส่วนการพัฒนาเศรษฐกิจ หมายถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง (Structural Change) คือการเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจจากกสิกรรมเป็นอุตสาหกรรม จะพิจารณาได้จากการเพิ่มขึ้นใน "Share" ของอุตสาหกรรมทั้งในรายได้ประชาชาติ และแรงงานของประเทศ ในทัศนะของ ดร. วิจิตวงศ์ "...พัฒนาการเศรษฐกิจ กับพัฒนาการอุตสาหกรรม... เป็นปรากฏการณ์เดียวกัน.... (หน้า 33)" ดร. วิจิตวงศ์ให้เหตุผลสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมหลายประการ คือ:

1. การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดนั้น จะทำได้ต่อเมื่อมีการเร่งพัฒนาอุตสาหกรรม

2. การพัฒนาอุตสาหกรรมช่วยรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจเพราะการผันแปรในการผลิตมีน้อยกว่าเกษตรกรรม

3. การพัฒนาอุตสาหกรรม เพิ่มการมีงานทำของพลเมือง โดยเฉพาะสำหรับแรงงานส่วนเกินจากสาขาเกษตร ยิ่งพลเมืองเพิ่มขึ้นรวดเร็ว การพัฒนาอุตสาหกรรมก็ยิ่งต้องดำเนินไปรวดเร็วยิ่งขึ้น

4. การพัฒนาอุตสาหกรรมช่วยในการรักษาศูนย์การชำระเงินของประเทศให้อยู่ในสภาพเหมาะสม โดยเฉพาะในการผลิตแทนสินค้านำเข้า

5. การพัฒนาอุตสาหกรรมส่งเสริมความมั่นคงแห่งชาติ ทั้งในลักษณะที่เป็นแหล่งผลิตอาวุธ และเป็นแหล่งสนองความต้องการของระบบเศรษฐกิจในยามสงคราม ที่ชาติต้องพึ่งตนเอง

ในระยะเร่งพัฒนาเศรษฐกิจนี้ ความสำคัญของสาขาเกษตรในฐานะแหล่งที่มาของรายได้และการมีงานทำของประชากรจะลดลง สาขาอุตสาหกรรมจะเคลื่อนเข้ามาแทนที่ สาขาเกษตรจะยังคงมีความสำคัญในฐานะแหล่งผลิตอาหาร และแหล่งที่มาของรายได้จากสินค้าออกและสำคัญเพิ่มขึ้นในฐานะแหล่งวัตถุดิบสำหรับป้อนโรงงานอุตสาหกรรม

สำหรับประเทศไทย ดร. วิจิตวงศ์ มีความเห็นว่า ความจำเป็นทางเศรษฐกิจเริ่มขึ้นในประเทศไทย ตั้งแต่ตอนปลายศตวรรษที่ 19 ส่วนการพัฒนาเศรษฐกิจ อันหมายถึงการเปลี่ยนในโครงสร้างของเศรษฐกิจเพิ่งจะเริ่มขึ้น สาขาอุตสาหกรรมของไทยยังมีขนาดเล็ก ยังทำรายได้ให้แก่ประเทศไม่ถึง 15% ของรายได้ประชาชาติ และยังใช้แรงงานเพียง 5% ของแรงงานทั้งหมด ดร. วิจิตวงศ์ แสดงความห่วงใยว่า ขณะที่สาขาเกษตรกรรมของไทยลดความสำคัญลงเป็นลำดับในผลิตผลรวมแห่งชาติ

อัตราส่วนแรงงานในทางเกษตรกรรมหาได้ลดลงเป็นสัดส่วนกันไม่

ดร. วิจิตวงศ์ สรุปว่า “...การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจแห่งประเทศไทยยังอยู่เพียงต้นทางของถนนสายยาว ซึ่งทอดไปเบื้องหน้า และด้วยเหตุนี้การเร่งพัฒนาทางอุตสาหกรรมของชาติเพื่อให้บรรลุถึงพัฒนาการเศรษฐกิจอันเป็นจุดมุ่งหมายหลักของประชาชาติไทยในปัจจุบัน จึงสมควรพิจารณาปรับเป็นนโยบายซึ่งมีความสำคัญเป็นอันดับแรกของรัฐบาล (หน้า 104)”

ดร. วิจิตวงศ์เสนอว่า สิ่งที่ต้องการพัฒนาอุตสาหกรรมต้องการนั้น มีอยู่ด้วยกัน 4 ประการ คือ :

1. เงินทุน
2. เทคโนโลยี
3. นักอุตสาหกรรม
4. นโยบายสนับสนุนของรัฐบาล

ในด้านเงินทุน ดร. วิจิตวงศ์ เห็นว่าสำคัญยิ่งสำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรม เพราะการสะสมทุนทำให้มีการเพิ่มกำลังการผลิต และสำหรับประเทศไทยที่ผ่านมาเน้นการสะสมทุนในสาขาเศรษฐกิจอุตสาหกรรมยังมีปริมาณไม่พอ ประเทศของเราจึงมีการเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจเพียงเล็กน้อย

ดร. วิจิตวงศ์ มีความเห็นว่าการระดมการสะสมทุนในกิจการอุตสาหกรรมต้องยึดเอาการสะสมทุนภายในประเทศเป็นหลัก เพราะจะก่อให้เกิดรายได้ การบริโภค และการลงทุนซ้ำในประเทศ และทำให้อุตสาหกรรมอยู่ในมือของคนไทย ซึ่งเป็นพื้นฐานความมั่นคงแห่งชาติ ในด้านรัฐบาล ดร. วิจิตวงศ์ มีความเห็นว่าจุดหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจควรเคลื่อนจากการก่อสร้าง “Economic Infrastructure” มาสู่ “Industrialization” ซึ่งรัฐบาลควรสนับสนุนการก่อตั้งตลาดเงินทุน (Capital Market) ด้วยการออกพันธบัตรขายให้ผู้มีเงินออมทรัพย์ แล้วรัฐบาลนำเงินนั้นไปให้เอกชนกู้ยืมต่อหนึ่งในทัศนะของ ดร. วิจิตวงศ์ การช่วยเหลือของรัฐบาลแก่อุตสาหกรรมในด้านเงินทุนนี้มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการช่วยเหลือให้ตลาดโดยการคุ้มครองจากการแข่งขันของสินค้าเข้า

ในด้านเทคโนโลยี ดร. วิจิตวงศ์มีความเห็นว่าอุตสาหกรรมจะขยายตัวได้ก็ต่อเมื่อใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ซึ่งเพิ่มประสิทธิภาพของแรงงาน ขณะเดียวกันจะต้องเพิ่มกำลังคนฝ่ายเทคนิคด้วย ซึ่งในทัศนะของ ดร. วิจิตวงศ์เมืองไทยยังขาดแคลนมาก

ในด้านนักอุตสาหกรรม ดร. วิจิตวงศ์

ให้ความสำคัญมากแก่นักอุตสาหกรรม เพราะ ดร. วิชิตวงศ์ สนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมที่มีธุรกิจเอกชนเป็นพื้นฐาน ในทัศนะของ ดร. วิชิตวงศ์ ธุรกิจเอกชนไหวตัวรับสถานการณ์ได้ดีกว่ารัฐบาล ดร. วิชิตวงศ์ เสนอว่า นักอุตสาหกรรมจะต้องเป็นผู้ริเริ่ม เป็นนักวางแผน มีความรับผิดชอบทางการเงินดี เป็นนักปกครองคนที่ดี สนใจในเทคโนโลยีใหม่ และเห็นต่อประโยชน์ส่วนรวม

สิ่งสำคัญท้ายสุดที่การพัฒนาอุตสาหกรรมต้องการคือ นโยบายสนับสนุนจากรัฐบาล ดร. วิชิตวงศ์ ได้ใช้เวลาเป็นปีพิเศษในการกล่าวถึงสิ่งจำเป็นข้อนี้

ในทัศนะของ ดร. วิชิตวงศ์ การพัฒนาอุตสาหกรรมภายใต้ระบบเศรษฐกิจธุรกิจเอกชนต้องการการบริการและการวางแผนทางจากรัฐบาล รัฐบาลจะต้องมีนโยบายและแผนพัฒนาอุตสาหกรรมที่แน่ชัด และมีเครื่องมือที่จะอำนวยให้แผนประสบความสำเร็จ ดร. วิชิตวงศ์ให้ความเห็นว่า นโยบายและแผนพัฒนาอุตสาหกรรมของไทยควรมุ่งสร้างความสัมพันธ์ระหว่างอุตสาหกรรมด้วยกันและความสัมพันธ์ระหว่างอุตสาหกรรมกับกิจการเศรษฐกิจอื่น คือ มีนโยบาย และแผนพัฒนาอุตสาหกรรมเป็นระบบ (Indus-

trial system หรือ Industrial network) ให้อุตสาหกรรมต่าง ๆ สนับสนุนซึ่งกันและกัน เช่นเน้นอุตสาหกรรมใช้วัตถุดิบในประเทศ และอุตสาหกรรมผลิตสินค้าที่มีความต้องการภายในประเทศมาก นโยบายดังนี้จะทำให้การพัฒนาอุตสาหกรรมเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาเศรษฐกิจ

ดร. วิชิตวงศ์ ได้กล่าวถึงเครื่องมือแห่งนโยบายว่า ควรเป็นในลักษณะ "indicative instruments" ซึ่งที่สำคัญมีอยู่ด้วยกัน 4 ประเภท คือ :

1. การเผยแพร่ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานะเศรษฐกิจอุตสาหกรรมของประเทศ
2. การตั้งและปรับปรุงเป้าหมายของแผนพัฒนา โดยมีผู้แทนจากส่วนเอกชนร่วมด้วย
3. การพิจารณาให้การส่งเสริม ทั้งในรูปสิทธิพิเศษและเงินกู้
4. การพิจารณาออกใบอนุญาตให้ตั้งหรือขยายโรงงานซึ่งควรพิจารณาไม่เฉพาะแต่ด้านความปลอดภัย ควรพิจารณาทางด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรมด้วย เช่น ด้านการใช้วัตถุดิบ การตลาด เทคนิคการผลิต กำลังคน ลักษณะทางภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ ตลอดจนเศรษฐกิจความมั่นคงแห่งชาติ ทั้งนี้ไม่ควรเป็นในลักษณะ "ห้าม" ทั้งโรงงาน

แต่ควรกำหนดเงื่อนไขในการอนุญาต โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับกำลังผลิต ที่มาของวัตถุดิบ หรือเทคโนโลยี

ข้าพเจ้าเห็นด้วยกับ ดร. วิชิตวงศ์ อย่างยิ่งว่า จะต้องเน้นให้ความสำคัญสูงสุด แก่การพัฒนาอุตสาหกรรมจึงจะมีการพัฒนา เศรษฐกิจ เปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจ เพิ่ม กำลังการผลิตของประเทศ ข้าพเจ้าไม่มีข้อโต้แย้ง ดร. วิชิตวงศ์ในเรื่องนี้ แต่ข้าพเจ้าปรารถนาจะแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม 2 ประการด้วยกัน คือ

1. ควรพิจารณาผลของการพัฒนาอุตสาหกรรมในแง่การกระจายรายได้ (distribution) ด้วย นอกเหนือไปจากผลทางด้านการผลิต (production) ข้าพเจ้ามีความคิดว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมจะทำให้การกระจายรายได้ เป็นไปโดยมีความเท่าเทียมกันมากขึ้น ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วยกับคำกล่าวของของบางท่านที่ว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมจะทำให้ความแตกต่างระหว่างคนจนและคนรวยเพิ่มขึ้น และผลประโยชน์ของการพัฒนาตกอยู่กับพวกนายทุนเท่านั้น ข้าพเจ้ามีความเห็นว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมต้องการการเข้าร่วมในการผลิตของบุคคลทุกฝ่าย ซึ่งแต่ละฝ่ายย่อมจะต้องพยายามรักษาผลประโยชน์ของตน และแต่ละฝ่ายก็มีพื้นฐาน

เศรษฐกิจหรือกลุ่มอาชีพของตนสนับสนุน ก่อตั้งเป็นองค์การเรียกร้องหรือเป็นกลุ่ม ก้อน ตลอดจนการเรียกร้องผ่านทางพรรค การเมืองและรัฐบาล ประวัติศาสตร์ตะวันตกก็ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาอุตสาหกรรม นำไปสู่การขยายตัวของชนชั้นกลาง และการวิภาษรายได้โดยเท่าเทียมกันยิ่งขึ้น การพัฒนาเกษตรเสียอีกที่จะก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมในรายได้สูงยิ่ง เพราะเกษตรกรรมถูกเอาเปรียบง่ายโดยพ่อค้าคนกลาง เนื่องจาก ขาดความรู้และการรวมตัวเป็นองค์การ ความไม่เท่าเทียมกันในรายได้ที่สูงยิ่งใน ระบบเศรษฐกิจไทยปัจจุบันสนับสนุน คำกล่าวข้างต้นนี้ที่สุด

2. ความจำเป็นทางเศรษฐกิจ (Economic Growth) ที่ปราศจากการพัฒนา เศรษฐกิจ (Economic Development) ไม่ใช่ สิ่งพึงปรารถนา เพราะไม่มีหลักประกันใดว่า ความจำเป็นทางเศรษฐกิจหรือการขยายตัว ทางเศรษฐกิจนั้น จะเป็นรากฐานของการ พัฒนาเศรษฐกิจ ตรงกันข้ามการขยายตัว ทางเศรษฐกิจอาจเป็นการปล้นทรัพย์ากร เป็นการขยายตัวในทางฟุ้งเพื่อฟุ่มเฟือย เป็นการขยายตัวของการบริโภคทรัพยากร โดยไม่ได้สร้างพื้นฐานแท้จริงของการพัฒนา และอาจเป็นผลประโยชน์เฉพาะคนกลุ่มน้อย

ในระบบเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงในเศรษฐกิจไทย ในระยะ 100 ปีที่ผ่านมา เป็นตัวอย่างของการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ซึ่งเกิดขึ้น แทน การพัฒนาเศรษฐกิจ ผลที่เห็นกันอยู่แล้วก็คือ ประเทศของเรายังคงด้อยพัฒนา และประชากรของเราส่วนใหญ่ยังคงทนทุกข์ทรมานเพราะความยากจน

ในทำนนโยบายพัฒนาอุตสาหกรรม ข้าพเจ้าคิดว่า ดร. วิชิตวงศ์ ได้ให้ข้อคิดสำคัญมากกว่า รัฐบาลต้องส่งเสริมทางด้านการผลิต การลงทุนและพัฒนาปัจจัยวัตถุดิบให้มากขึ้น นอกเหนือไปจากการส่งเสริมด้านตลาดด้วยกำแพงภาษี ข้าพเจ้าเห็นด้วยกับคำกล่าวนี้อย่างยิ่ง ข้าพเจ้ามีความเห็นว่า ปัญหาพัฒนาการอุตสาหกรรมในประเทศที่ด้อยพัฒนาเป็นปัญหาทางด้านซัพพลาย คือ ปัญหาทางด้าน การผลิตมากกว่าที่จะเป็น ปัญหาทางด้าน คิวแมนซ์ หรือปัญหาด้านตลาด ข้าพเจ้าปรารถนาจะเห็นการเข้าร่วมของรัฐ

ในการอุตสาหกรรมโดยเฉพาะทางด้านการเงินทุน ทั้งโดยการจัดตั้งธนาคารเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรม และโดยการจัดตั้งรัฐวิสาหกิจ หรือร่วมทุนรัฐวิสาหกิจ ธุรกิจเอกชนในกิจการที่เป็นอุตสาหกรรมรากฐาน และรัฐบาลต้องมีมาตรการลงโทษ (เช่น เก็บภาษีอย่างแรง) กิจการที่ก่อให้เกิดความฟุ่มเฟือยผลาญเงินทุน เช่น บริการส่วนตัวที่เกินจำเป็นในนครหลวง และท้ายที่สุดผู้ประกอบการเอกชนเองจะต้องให้ความสนใจและลงทุนในกิจการอุตสาหกรรมให้มากขึ้น ในทัศนะของข้าพเจ้ารัฐบาลและคนรุ่นปัจจุบันมีความรับผิดชอบสำคัญที่จะก่อให้เกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรมในประเทศไทยในชั่วอายุของเรา ข้าพเจ้าคิดว่า การปฏิวัติอุตสาหกรรมเป็นทางออก ทางเดียว สำหรับปัญหาการด้อยพัฒนาของเศรษฐกิจไทยปัจจุบัน

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา